

2. D. B. V.
DISSERTATIO MEDICA IN AVGVRALIS

DE
V R T I C I S

QVAM *Grav. & Magna.*
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO

VVILHELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE JVLIACI CLIVIAE AC MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE e. r.

PRÆSIDE

JO. HADRIANO SLEVOGTIO

HEREDITARIO in Ober-Rosla

MED. D. AN. CHIR. ET BOT. P. P.

IDEMQVE MED. DVC. PROV.

PATRONO PRÆCEPTORE

AC PROMOTORE SVO

GRATA MENTIS SVBMISSIONE VENERANDO

PRO LICENTIA

SVMMOS IN MEDICINA HONORES

ET PRIVILEGIA

RITE CAPESSENDI

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVIGATIONI

TRADIT

JOANNES MELCHIOR *Brechtler*

WANSLEBIO-MAGDEBVRGENSIS

IN AVDITORIO MAJORI

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

D. MAII ANNO MDCCVII.

J E N Æ

LITERIS COLLNERIANIS

EXPLICATIO FIGVRARVM:

- A Litera notat Calycem floris urticae quadrifolium.
 a Calycem quinquefol. urtic. Canadens.
 B Antheram integram, ex capsulis reniformibus, pulvillo flavo plenis, constructam.
 C easdem capsulas, in quatuor foliola divisas,
 d Embryonem futuri fructus, cum crista in vertice.
 D Capsulam seminis urticae vulgaris racemose clausam.
 E eandem apertam bivalvem cum semine.
 F Semen urticae racemose.
 G Capsulam seminis urticae minoris bicuspidatam.
 H Pllam urticae Romanae.
 I Capsulam seminal. clausam, sec. Tournefort.
 K eandem apertam.
 L Veriorem iconem capsulae clausae, ut nobis nudo & armato oculo apparuit.
 M eandem apertam cum semine.
 N Semen urticae Romanae.
 O Semen angulosum urtic. Canadens.
 Q Receptaculum ejus, a Tournefortio vossellae comparatum.
 O Spinam seu aculeum urticae recentem, sacculo succifero insidentem.
 P eandem spinam, in cujus apice guttula limpidi laticis ex pressis haeret.
 Q Spinam aridam exsuccamque.
 R ——— in medio fractam ut cavitas ejus appareat, cum notis succi subsidentis in sacculo.
 o & p duas spinas, ut a Lecuvvenhoek pinguntur, curvas.
 S. T. V. figuras, in lixivio urticae leviter congelato apparentes.
 X figura in decocto urticae, congelato, apparens,
 1, 2, Figuras, in aqua destillata Melissae congelascente; 3, 4, in aqua Betonicae;
 5, 6, in aqua salviae; 7, 8, in aqua hysopii; 9, in aqua tusilaginis.

Q. D. B. V.

§ I.

Vlpantur equidem, post Theophrasti Eresii, & Dioscoridis Anazarbei tempora *Rei botanica* curam habentes, meritisime a recentioribus, quod per tam longum temporis spatium, usque ad duo proxime elapsa secula, præter confusam, & plerumque ex veri nominis ignoratione ortam synonymorum multiplicationem, parum vel nihil ad faciliorem, diffusissimam ejusmodi studium methodice tractandi, rationem contribuerint; quin potius ob neglectos genuinos & unicuique plantæ impresos characteres, quorum ope singulas species ad sua genera referre potuissent, sæpe diversissimas herbas ad eandem classem cõegerint, rursusque ad unam familiam pertinentes, longissime a se invicem disjecerint. Sed excusantur quodammodo per vulgatum illud: *Omne principium grave, inventis- que aliorum aliquid addere, non æque arduum esse*: & revera quæ laude digni sunt, quod, melioribus adminiculis destituti, memoriam, circa tot *singularia* occupatam, adjuturi, plurimarum plantarum appellationes modo ab *externo earum habitu & figura*, aliisque sensibus hominum expositis *qualitatibus*, modo a *juvandi nocendisque facultate*, modo a *natali loco & germinandi florendique tempore* derivare laborarint.

§ II. Specimen utilitatis istiusmodi denominationis hæc ipsa herba, cujus evolutioni præsentis paginas destinavimus, offert.

A 2

offert. Hanc enim, qui Latine URTICAM & German. *Brennessel* vocant, ab ardore & pruriente rubedine, quam instar ignis manibus, blandissime eam attingentibus imprimit, ita appellari fatentur. Et græcæ quoque voces *κνίδη* & *κνήδη*, eandem herbam significantes, prout a *κνίξω*, *vellicare* pungere, & *κνιδάω*, *mordere*, originem habent, ipsumque German. vocabulum *Brennessel*, si, sec. Chr. Langii Misc. cur. c. 34, de morbill. p. 126, a *κνίξω* *pungo, percutio*, derivatur, modum agendi *mechanicum* ostendunt; sicut *Cnidiorum* pugnacissimam gentem, mordacesque *Cnidias* aves, ab Aristotele, Athenæo & Aldrovando descriptas, amoribus sua nomina accepisse, probabile videtur.

§ III. A Dioscoride vocatur *ἀκαλήφης*, ab aliis *ἀκαλήφης*; secundum Rajum quidem, *Hist. Pl. Lib. 4, S. 1, Part. 1, c. 3, p. 159*, ex Athenæo, *παρα τὸ μὴ ἔχειν κνήδην ἀφῆν, quod injucundo sit tactu*: at cum *α* in voce *ἀκαλος* neutiquam *privandi* aut *contrarium* significandi facultate polleat, hinc potius *ἀκαλήφης* appellatio hoc loco *ἀσκήφωσιν* involvit, quatenus hæc herba nihil minus, quam *ἀνάλη τῆ ἀφῆ*, *placida & mitis tactu* existit; ut per analogiam, ab ejus uredine desumptam, etiam pisces nonnulli, vel si majoris Zoophyta marina, *Urtica* salutentur; quia manibus piscatorum sese per informis sui corporis villos, quibus alias saxi tenaciter adherent, applicantes, eas molestissimo ardore afficiunt, nisi oleo prius unctæ fuerint: ut apud Aristotelem, Plinium, Cardanum, Gesnerum, Aldrovandum & Rondeletium legere datur. De aqua vero admodum refrigerante inde destillanda, & oleo singularum virtutum, videatur D. D. Ludov. Hannemannus, Eph. G. D. 3, ann. 2, obs. 137.

§ IV. Cum, verbis Matthioli, Comm. in Dioscor. lib. 4, c. 89, p. 789, *Urtica adeo vulgaris sit notitia, ut non modo interdum, sed etiam noctu in tenebris solo tactu ab omnibus facillime cognoscatur*, hinc Veteres parcissimi fuerunt in externa ejus facie delineanda, operamque suam magis in virium descriptione collocarunt.

runt. Quos & nos imitabimur, modo prius *genus ejus & notas* quasdam *diagnosticas*, ceu insignia familiae indicaverimus. Postquam enim hodie Botanica ingentem saltum ultra antiquos limites fecit, non licet amplius nominibus ludere, & pro lubitu atque autoritate Docentium ea vegetabilibus imponere, ut v. g. herba, quam *Galegam* vulgo vocant, aliis *Galea*, *Gralega*, *Regalea*, *Regalicum*, *Castranaca*, *Caprago*, *Capragina*, *Daxeta*, *Ruta capraria*, *gallica*, *Herba Galeni*, *Tbarina*, *Martanica*, *Nesa*, *Saracenicæ*, *Taurina*, *Fœnum græcum sylvestre*, *Onobrychis* &c. audiat: aut *Telepbium Græcorum* a Brunsfelsio *Scrophularia media*, a Matthiolo *Fabaria*, a Lobelio *Faba inversa*, a Dodonæo *Crassula*, a Cordo *Acetabulum*, a Columna *Colyledon*, ab aliis aliter appelletur: nec sufficit circa radices & folia, aliasque § I recitatas circumstantias; in determinando eorum genere, speciebusque constituendis subsistere; sed decet potius secundum methodum vegetabilia dignoscendi, a Gesnero *inchoatam*, hinc a Casalpino & Fabio Columna *approbatam*, postmodum a Rajo, Mörissonne, Hermanno, Ammanno aliisque *magis dilucidatam*, & tandem a celeberrimis viris, Rivino Lipsiensi ingentibus sumibus, iisque propriis, a Tournefortio Aquisextiensi autem impensis Regis Galliarum, ad summum, quo jam splendet, claritatis fastigium, deductam, herbas potissimum per *florem & fructum a se invicem*, aliisque eorum *nomen gerentibus*, aut *in uno tertio cum ipsis convenientibus* distinguere.

§ V. Quod ipsum antequam circa *urticas* etiam molimur, & ad genuinum earum characterem constituendum progredimur, opus est, remoras nonnullas, a præstantissimis Botanicis, Rajo atque Tournefortio, legentibus objectas, e via tollere. Est enim, nescio quo fato factum, ut, contra oculorum fidem, unanimiter quaslibet urticas inter herbas, *quarum fructus*, secundum Rajum, l. c. p. 156, *a floribus totis plantis distant*, sec. Tournefortium autem, *quæ flore apetalæ, aliæ in eod. genere floribus, aliæ fructibus plerumque donantur*, retulerint; quo pacto, si ex hypo-

theſi de ſexu plantarum, ſecundum Ariſtotelis & Theophrasti placita, poſt Grevvium atque Rajum, a D.D. Rudolpho Jacobo Camerario, Prof. Tub. celeberrimo, in Epistoſta ad celeb. D.D. Valentini, comta oratione & ſpecioſis argumentis explicata, loquendum eſſet, omnes urticarum ſpecies tantum in mares & ſeminas diſtingverentur: cum tamen maximam earum partem hermapbroditos eſſe, autopſia doceat.

§ VI. Quæ ut rectius percipiantur, ſciendum (1) Rajum & tantum urticarum ſpecies noſſe, duas *racemoſas*, totidemque *piluliferas*, hiſque l. c. arborem urentem Braſilienſem, Pino dictam, ex Marggravio, & tres fruticeſ urticiformes, Schorigenam, Batti Schorigenam, atque Ana-Schorigenam ex horto malabarico præmittere: Tournefortium autem, miſſis hiſce tribus peregrinis, novem urticarum ſpecies tali ordine recenſere, ut prima ſit *Urtica urens maxima* CB; ſecunda *urens maxima caule rubente*; tertia *vulgaris minime urens* Menzelii; quarta *urens minor*; quinta *urens pilulas ferens* Dioſcor. ſexta, *pilulifera altera*, *parietaria folio*; ſeptima *maxima racemoſa Canadenſis* Hort. Reg. Par. octava *Canadenſis myrrhidis fol.*; nona *racemoſa Americana*, *amplo coryli folio* Plumerii.

(2) per ſtores intelligi h. l. *julos*, ſive 4, 5, vel 6 *nucamenta*, ad ſingula foliorum ſuperiorum paria ex euntia, quæ numeroſos *calyces quadrifolios* A, (vid. figuras in Tabula) in nonnullis *quinquefolios* a, ex viridi flavescentes, teretique axi alligatos, conſtituere videmus; e quorum ſinu *ſtylus quadrangularis* eminet, abſque petalis, 4 vel 5 ſtaminibus ſtipatus, quæ in calyce adhuc clauſo incurvata jacentia proſiliunt, quamprimum hic aperitur, quaſi ab elatere quodam mota, diſperguntque ex antheris ſuis, ſive apicibus B, flavum pollinem in poros & *criſtatos vertices embryonum* d, ceu in futurorum fructuum rudimenta, ut hæc ab illo, tanquam ova muliebria ab aura ſeminali maſculina, focunden- tur, & aptitudinem novas plantas generandi accipiant. Repræ- ſentant

sentant antheræ staminum allegatæ B duas capsulas reniformes, quæ secundam longitudinem dissilientes, post excussum pulvisculum, apertæ manent, & libellum quatuor foliorum exhibent C, obscure a Sculptore delineatum.

(3) Ex 9 speciebus Tournefortii tres tantum priores (for- san etiam tot ultimas exoticas) ita comparatas esse, ut §. præced. citatas notas mercantur, & unius ejusdemque speciei indi- vidua, alia in racemis suis non nisi flores gerant, adeoque *masculini generis* existant; alia, fructus solummodo alendo absque floribus, *feminarum* vices sustineant: Sequentem autem quar- tam, quintam atque sextam, instar *androgynorum*, in eadem planta florentes julos juxta petiolos fructiferos protrudant.

§ VII. Ex præmissis hæc haud erit arduum Urticæ defi- nire, quod sint *planta, florem imperfectum racemosum sine semine, & semen acuminatum F & N, vel angulosum O, sine flore in capsula bivalvi, figuram cordis D, vel cunei & conii inversi L, vel vossella 4 exhibente, asseratum, proferentes.* Qui character, quamvis val- de generalis, singulisque speciebus absque limitatione minus adæquatus sit, facile tamen unicuique earum per adjunctas par- ticulares notas applicari potest, satisfacitque nobis hac vice ideo, quia per ipsum Urticæ ab iis herbis, quæ earum nomen injuste hæctenus usurparunt, separare licet, ut in posterum non nisi *Melissarum, Lamiorum, Galeopsidumque* titulo veniant, quæ post florem utrinque labiatum, in calyce tubuloso, & circa marginem multifido, 4 nuda semina spectanda alunt, & hæctenus vulgo *urtica sylvestres, herculea, & aculeata, fatua* item, & *mortua, Wildes, Taube oder Todte Nessel* fuerunt salutarata.

§ VIII. Cum verò novem istas verarum species non uno habitu incedere, ex allatis constet, opus erit *Speciales caracte- res* constructuris, eas, partim ad *florem sexumque* habito respectu, secundum § præcedentis num. 3, in *mares, feminas, hermaphro- ditosque*; partim vero, ob *situm fructuum*, in *racemosas* atque *pilu- lise-*

Uferas distingvere; cum ad hasce notas essentialis indigenæ pariter ac peregrinæ facile reduci, harumque beneficio, si simul calycum, feminumque & capsularum figura in considerationem venerit, *omnes urtica quatuor classibus includi* queant; ut ex singularum explicatione apparebit.

§ IX. In *prima classe* eminent duæ species racemosa, potissimum per colorem herbæ *viridem, vel obscure rubrum* dignoscenda. Has sub uno titulo, post Matthiolum, J. Bauhinum, Charbraum atque Rajum, illi comprehendunt, qui coloris diversitatem tantum a loci natalis situ, solis radiis plus minus exposito, derivant: cum tamen a Tabernamontano non solum distinctæ earum figuræ p. 920 & 921, exhibeantur, sed etiam a Tournefortio, ex C. Bauhini Pinacis p. 232, prior absolute *Urtica urens maxima*, Germanis *Weisse große brand- oder donner-Nessel* altera vero *urens maxima caule rubente, rothe / oder wilde Nessel* salutetur. Prior, quam domesticam vocant, nascitur juxta sepes & vias, assurgitque ex pingviori solo ad tres cubitos, radice fibrosa, & per hyemen durante, in terra late sese expandente. In hujus foliorum dorso observavit Christ. Ioannes Langius, Oper. theor. pract. Part. 3. p. 433, ovula lutei coloris, in vermiculos, & postmodum in scarabæos abeuntia, quos p. 439 *Urticae antharos* vocat. Posterior humilior existens, nonnullis *glabris* audit, facie tristiori & exsucca quasi, foliisque angustioribus & durioribus, ast mitius longe urentibus prædita est.

§ X. Ex utriusque geniculis superioribus erumpunt juxta singula foliorum paria ordinarie 4, sæpe 5 vel 6 racemuli, tres, quatuorve pollices longi, sique in uno individuo *tantum flosculis*, in altero *non nisi fructibus* onusti. Floriferi decidunt non integri instar julorum juglandis & coryli, sed styli amittunt tantum flosculos, fructiferis autem adherent femina Fminuta, depressa, oblonga, cordiformia magis, quam ovalia, & quidem in capsulis membranaceis bivalvibus D, cordis inversi, vel ferri in hasta figuram habentibus. § XI,

¶ XI. Hisce per omnia similis est § 6, tertio loco nominata *Urtica vulgaris minime urens*, a Menzelio, in Pugillo rarior. plantarum, Indici multilingvi connexo, descripta, ut, nisi manum admoveris, eam a prioribus vix distinxeris. Qui potentiam urendi inter notas essentielles urticarum numerant, negant quidem hanc plantam peculiarem inter eas speciem constituere, eamque pro *spuria* tantum, & a naturali indole degenerante habentes, ad quotidie occurrentes naturæ aberrationes inter vegetabilia provocant: cum e. g. viola matronalis alba sæpe flores virides & inodoros, caryophylli rubri atque pleni feminae flores albos, rubros, pictos, plenos simplicesque ex eadem area producat, absinthium absque amaritie, & raphanus marinus inspidus nascantur. Enimvero non opus est hoc loco monstra allegare, & præstat potius, de *uredine* inter signa urticarum diagnostica plane tacere. Quamvis enim per hanc qualitatem tacilem cetera species satis bene innotescant, nequeunt tamen per eandem a nonnullis aliis, iidem urentibus vegetabilibus, & ab urticarum tamen genere longissime remotis, absque recurso ad supra memorata signa, solide discerni: cum e. g. Phaseoli Zarratensis Parkinsonii hirsuta siliqua, arida ad nos delata, cutiqua leniter affricta, urticæ similem dolorem, brevi transeuntem, per villos suos rufos excitet, qui proinde joci causa balsamo, quem *Urticæ balsam* vocant, admiscantur.

§ XII. *Secundam classem* constituit, quæ § 6, in ordine quarta est, *Urtica minor*, Plinio *Canina*, aliis *Canina*, Germanis *kleine oder heiter Mehel / haber Mehel* dicta, iidem racemosa, sed facile a præcedentibus separanda. Cedit enim istis longitudine julorum, foliorumque magnitudine, sed colore horum magis viridante, & urendi facultate superior videtur. Est præterea utriusque sexus in eodem individuo; quatenus femina, prioribus duplo majora, in oblongis, & in vertice duabus cristis, quasi aculeis, armatis capsulis G comprehensa, cum floribus in

racemis mista; alit. Malpighius in calyce flosculorum, instar vesicæ rotundo, se, succum glutinosum, terebinthinæ non abfimilem, invenisse scribit. Nascitur hæc planta passim, quotannis ex semine largiter rediens, ut propterea a Trago atque I. B. ad luxuriantem pullitiam magis, quam ad vires respicientibus, *pestis hortorum* appelletur.

§ XIII. An ex tribus Americanis mediæ etiã, ut duæ reliquæ, ad racemosas pertineat, cujusque sexus ac indolis omnes ac singulæ existant, definire nequimus; hoc saltem ex Tournefortio intelligentes, per calycem quinquefolium a, & angulosum semen O, hujusque receptaculum, volsellæ 4 simile, has species a reliquis abire, adeoque peculiarem characterem præ se ferre, & *tertia classis* membra esse.

§ XIV. In quarta classi stant *Ursicapilulifera*, quarum duas tantum species novimus, sola figura foliorum inter se discrepantes; dum in una albam illam racemosam referunt, in altera autem, quando adoleverunt, parietariæ similia sunt; & in juniore planta etiã majoranæ faciem habent; ut ea, verbis Raii, *Majorana Hispanica* Anglis dicatur, & incautos facile persuadeat, eam naribus admovere; unde mordacibus ejus spiculis compuncti, risum spectatoribus excutiunt. Vocantur hæc *Romana römische oder welsche Nebeln*; non quidem ob *natales*, sed, verbis Lobelii, p. 223, Stürp. advers. *propter Romani seminis majoris majorem efficaciam*. Nam proveniunt non solum passim in calidioribus Italia, Hispaniæ, & Galliæ locis, sed in Angliã quoque, teste Rajo, sponte in plateis oppidi Iarmouth, & circa Aldeburgum, nec non in Basileæ pratis, autore I. Bauhino, propullulantque etiã in nostris hortis quotannis, absque cura Hortulani, ex semine, radicibus hyeme pereuntibus. Conveniunt cum præcedentibus ratione florendi per *racemos*; sed sunt inter *androgynos*, quo pacto a tribus primæ classis speciebus recedunt, dignoscunturque a reliquis omnibus per fructum, capi-
tula

rula scil: rotunda H, sive pilulas spinosas, ex octo, decem, pluribusve capsulis feminalibus L coagmentatas.

§ XV. Obiter h. l. notamus, capsularum atque seminum icones apud Tournefortium non esse accuratas; illis enim figuram dedit, qualem pictores cordi affingunt, cum mucrone acuto, basi sulcata, & superficie circumcirca spinis obsita I, quæ a mucrone basin versus in duo quasi hæmisphæria, vel duas lunulas dehiscens, semen *ovale acuminatum* (ovale pointue) contineat K. Sed autopsya docet, semen N non tam *ovum*, quam conum potius, vel corculum quodammodo depressum, cum basi plus minus rotundata, ejusque capsulam membranaceam L, *cuncum* sere vel conum inversum representare, & in basi tantum elatiori spinulas gerere, latera autem ejus esse glabra, ut cum suis fociis in *sphæras* s. *pilas* aculeatas compingi queant. Insident tales pilæ tenuibus longisque petiolis, ex ala foliorum emergentibus, quibus *racemuli flosculorum* adstant. Unde patet, Tournefortium nimis generaliter in Instir. p. 534, de urticis scribere: *embryones iis speciebus innasci, quæ flore carent*; Rajum autem in urtica Rom. pariet. fol. *pilulas birsutas in quosdam velut flosculorum racemos explicari* perhibendo, eas fugitivo tantum oculo, aut nunquam conspexisse. Argueretur enim hoc pacto natura erroris, quasi *ὄσσε γυν πρῶτῃ ἐγὼ* agens, jam præsentibus florigeris racemis, fructum in florem resolveret.

§ XVI. Huc quoque trahuntur a J. van Rheeede & J. Caserio, autoribus partis 2, Hort. Malab. & a J. Commelino, in Comment. quatuor frutices Schorigenam¹, Valli-Schorigenam¹, Batti- & Ana-Schorigenam¹ dicti, figura foliorum habituque hirsuto & uredine urticis adeo affines, ut Rajus istis primum locum inter has concedens, descriptiones ex Horto Malab. in historiam suam transtulerit. Idque non sine turbatione manifesta ordinis numerorum, quatenus Batti-Schorigenam¹, quam cum arbore Brasiliensi Pino Marcgravii, eandem esse putat, *fecundam*, &

Ana-Schorigenam' *tertiam* speciem vocat, cum tamen hanc *quartum*, illam vero *tertium* locum obtinere, ex antecedentibus pateat. An Tournefortio hi frutices innotuerint, & quid de iis statuatur, incertum est; cum nullibi eorum mentionem faciat. Si dicere licet, quid sentiamus, neutiquam hos frutices inter urticas tolerabimus, nisi novum specimen discrepans earum characteris (quem dudum *quadruplicem* hactenus observavimus) exhibere, & *quintam urticarum classem* statuere animus fuerit. Quamvis enim prima species Schorigenam', cui altera Valli-Schorigenam', excepta volubilitate, per omnia similis est, a J. Commelino *eodem genere* habeatur cum *Urtica pilulifera* Diosc. & reliquæ in racemis suos flores & fructus gerant, ingens tamen ubique recessus ab urticis ratione *florum, calycum, seminum*, horumque *capsularum*, deprehenditur; ut proinde non nisi ratione foliorum *urendi facultatis* cum urticis conveniant; quæ characterem harum intrare, supra § II negavimus.

§ XVI. Nolumus igitur hisce diutius immorari, ad ea potius transitori, unde, quomodo urtica non solum externo suo habitu nos lædat, sed eodem etiam & reliquis suæ substantiæ particulis insignia adversus morbos remedia suppeditet, cognoscimus. *Tò 'ò'* enim læsionis in ardoris sensu, ac rubedine, cuti inflata, consistere, nemo, ab ea tactus, ambigit, quamvis quibus medijs id fiat, adhuc nesciat. Plinius H. N. L. I, c. 17, in determinanda agendi ratione, modo *aculeatam mordacitatem, mordacemque amaritudinem* accusans, modo *sine ullis spinarum aculeis* lanuginem urticæ noxiam esse, & levi tactu prurimum pustulasque, adusto similes, excitare scribens, dubiam sui animi fluctuationem satis prodit, duabusque quæstionibus occasionem præbet: An scilicet dolorificus effectus *ab aculeorum, ex canibus & foliis prominentium, cutisque continuitatem dissolventium sola mechanica structura*, an vero simul ab humore quodam acris, *in vulnere projecto*, derivandus sit?

§ XVII,

§ XVII. Priori assertioni haud obscure illustris Leopoldina Societatis Praeses favet, dum in Scholio ad obs. 25, dec. 2, Ann. 2, de urtica siccanaribus foemina, haemorrhagia earum laborantis, cum successu intrusa agentem, ita disserit: *Scio equidem esse, qui Succum urticae causticum, acrem admodum & venenosum venditant, vim ejus urendi ea propter eadem impunitas, quam recentior per microscopia observatio confirmare nititur, succum istum in cutem, a spiculis impulsu lesam, per eorundem in extremitate videndum foramen instillari perhibens.* & paulo post: *Verum, uti urtica urendi vim spinulis acutissimis, in planta ista occurrentibus, post celeb. D. C. Bauhinum, exc. D. Chr. Langius in diff. de Morbill. egregie adseruit, ita stancescentibus istis, aut tritu fractis & conquassatis pungendi vim adimi, si que tuto ad compescendas narium haemorrhagias adhiberi, non est mirum: Succus enim ille, linguam si judicem admittamus, ab imputata acridinis culpa immunis omnino deprehenditur, lenemque potius aliqualem adstringendi, non corrodendi facultatem obtinet, in spiculis autem distis licet microscopiorum ope cavitas revera occurrat, succum tamen in eis, qui quidem in basi eorum vesiculae in modum ampliat stagnat, reperire non potui, uti neque foramen illud, extremitati innatum, microscopia mea, licet alioquin non contemnenda, detegere valuerunt, a melioribus forte manifestandum.*

§ XVIII. Nec deest analogia, sententiam hujusmodi non leviter corroborans; quando Cleyerus, l. c. obs. 7, p. 20, eos refutaturus, qui ex vesicula, radici dentis serpentis adnexa, virus lethiferum in vulnus manare statuunt, exemplum famuli sui allegat, qui caput serpentis maximi repurgans, cum digitum dente majore, per coctionem cum aqua calcis vivae, ab omni *gingivarum substantia* dudum liberato, fauciare, iisdem symptomatibus correptus fuit, quae vivi animalis morsus excitare solet. Quod phaenomenon ita quoque movet Mentzelium, ut in Scholio, p. 22, anceps sit, num vulnus, dentibus viperinis acutissimis inflictum, sive *veneno instillato*, sive *subtilitate sua, exitum cruori denegante*, sive utroque modo *mori alia inferat symptomata.*

§ XIX. Alteram quaestionem suam faciunt Hookius,
Mi-

Micrographi. obf. 25, Borellus, in obf. microscop. Malpighius, Thes. botan. p. 67, Hoffmannus, in Clave Schroed. p. 567, Leeuwenhoek, Epist. Contin. p. 107, et alii, qui nobisum nudo pariter ac armato oculo & *cava urtica spicula*, & *humore* quoque *repleta* viderunt, idque non tantum, ut Leeuwenhoek loquitur, in *florentissimo floreendi statu*, sed etiam cum teneræ adhuc plantæ sunt, donec per ætatem iterum marcescunt, aut succus inspissatus fundum petiit. Operæ pretium duximus, icones aliquot ejusmodi spinarum exhibere, tam *curvas*, o. p. ut apud Leeuwenhoekium extant, nimisque angustis & rugosis vesiculis insidentes, quam rectas, sub lit. O, P, Q, R quales sese, in O & P cum adhuc vigent, in Q & R autem exsiccata oculis ingerunt, observata simul vesicularum justa amplitudine, quater scil. minimum spiculorum capacitatem superante. Substantia earum videtur membranacea, figura aciformis sive conica; haud vero triangularis, ut plerique volunt, multo minus tricuspis, ut non nemo loquitur, suntque ipsis spinis molliores, & breviter pressæ statim eructant per apicem aculei guttulam limpidissimi laticis, ut gustari, & ad experimenta impendi queat. Remittente pressione vesiculae, retro cedit subinde guttula in canalem, manifestumque indicium præbet hujus cuspidem *hiare*, sed forsitan latera ejus, nisi a succo diducantur, ita connivere, ut nonnullis impervia visa fuerit; qui proinde eam, cuti infixam, frangi debere putarunt, ut contentus liquor inde in vulnus effluat. Quod si expressa guttula non retro cedit, nec per motum plantæ decutitur, tunc exsiccata relinquit circa marginem cuspidis suas moleculas salinas, ut ab his urtica etiam arida, tanquam telum veneno imbutum, ardorem in cute excitare possit.

§XX. Oritur igitur *dolor*, & *rubor*, atque *tumor non a solis aculeis*, autore Langio, l. c. *nerosas partes vulnerando, Archeum s. spiritum insitum partibus læsæ statim irritantibus & accendentibus ut ad ejectionem spinularum, in cute relictarum, cum spiritu insuente sang-*

sanguinem ad effectum locum, ibique, per excitationem fermentationem pusculas cum ardore generet; &c. sed quod in apibus, scorpio, & viperis locum habet, potissimum a liquore aculeorum salino sulphureo admodum elastico, atque subito humores in puncta partis poris fermentante: quem licet nec cum alcali, nec cum acido congruere viderimus, linguæ tamen eum urinosi quid impressisse, chartam caeruleam flavedine tinxisse, & recenti vulnere digiti instillatum, acres dolores excitasse, adhuc probe meminimus. Exhibet analogum scabies, cujus causam Helmontius in falso contagio quoque ichore, proprietatem prurivi & urticæ salis habente, consistere scribit, de Lithiasi, cap. 9, § 24, p. 75. Huc facit, quod, verbis Hoffmanni in Clave, si liquor ex spiculis exprimitur, urtica sine metu urendi tangi possit, unaque & eadem spina ad repetitam compunctionem cutis adhibita (ut ter quaterve interdum absque fractura ejus fecimus) & tandem succo exhausta, non magis urat, quam in arida urtica solet, quæ paucas adhuc exsiccati succi moleculas vulnere inferens, majorem quidem dolorem, quam ab ejusmodi tantillo telo provenire posset, excitat, sed longe mitius tamen fervet, quam si fluido adhuc succo surgeret, eumque guttatim vulnuscule inflicto instillaret.

§ XXI. Quando jam quaeritur: cur urtica, more ferociorum gentium, crudeliter imperantes melius, quam mansuetos tolerantium, manibus, eam blande & cum mora quadam contrectantibus, insensior, quam subito duriterque comprimentibus esse soleat? responderet equidem Bodaus a Stapel, in notis ad Theophr. lib. 7, c. 7, p. 815, lanuginem duriusculam in superficie ab impetuosa compressione corrumpi, ut nocere desinat, simulque a frigore succi, ex planta expressi, ardorem excitatum subito obtundi: sed non venit viro doctissimo in mentem, id ipsum jam in quaestione esse, quomodo spicula sine dolore queant conteri? deinde nec semper succum herbæ exprimi, nec, si omnino simul extorque retur, ejus frigiditatem in ardore restingvendo potentior fore,

quam nitri atque glaciæ, nullatenus confestim ab urtica uftis opitulantium, esse folet. Propius igitur ad scopum videtur Leeuwenhœk accedere, quando l. c. data opera urticas attingentes, manum digitosque ita componere scribit, ut spicula urticæ non nisi cutem volæ duriusculam, neuiquam autem mollem dorſi ejus, aut interſtitialem digitorum ferire queant. Præſtat etiam aliquid conſtrictio pororum incurvatæ manus, animique præſentia, leviculas puncturas non valde curans, adeoque minus ſentiens.

§ XXII. Fuimus in recenſione *laſionis*, ab urticarum aculeata ſuperficie metuendæ, juſto prolixiores, hinc quam ex eadem in bruta non minus, quam homines *utilitates* manant, concilioſiori oratione exponemus. Vocant Chirurghi *Urticationem*, quando partes corporis recente herba, & imprimis Romana, reliquis urentiori, cæduntur, ut incaleſcant cum rubore. Inter Veteres Celſum primum fuiſſe, qui lib. 3, c. 27, *paralyticorum curam urticis exaſperavit*, autor eſt Epiphanius Ferdinandus, Hiſtor. 46, p. 140, pro ſua ingenuitate DEUM teſtem efficaciam hujus remediî, plurimis reſolutis, poſt corporis decentem purgationem, nunquam non ſalutaris, citans. Conſentit ipſi totus chorus Practicorum, ex quibus h. l. Riverium, Pr. lib. 1, c. 5, Roſſincium, O & M. Med. conſult. lib. 2, conſ. 19, illuſt. Wedelium, Præceptorem & Patronum noſtrum devenerandum, Amœn. m. m. lib. 1, ſect. 2, c. 6, nec non D. D. Præſidis diſſ. de *Ægro paralytico*, manifeſte ſenſum tactus inde recuperante, allegare ſufficiat. Quid in *letbargo* crurum Urticatio valeat, ap. Plinium, H. N. lib. 22. c. 13, & Aretæum lib. 1, c. 2, de cur. acut. p. 149, legi poteſt. Eandem nonnulli in parte, a profluſio ſanguinis remotiori, ad *revulſionem* adhibent.

§ XXIII. In *malo iſchiadico* reſert Hoeferus, Herc. med. p. 270, *Matronam medicatricem*, & D. D. Lanſonius, Eph. Germ. Dec. 3, Ann. 1. obſ. 34, *Ruſticum* loca, per urticas rubefaſta & dol-

len-

lencia, spiritu vini, aut vino albo generoso abluentes, adstantium obtinuisse admirationem. Sed non opus esse arbitramur, si omnino propria experientia destitueremur, medicastrosum miracula allegare, quæ certe Practicis dogmaticis quotidiana sunt: quatenus hi, quamdiu recentes urtica haberi possunt, eas applicant, hyeme vero per vesicatoria atque fonticulos adversus dolentissimum istum affectum, pugnant. *Qui uterum prolapsum & propendens intestinum rectum urticis feriunt*, ut intro fugiant, autores audaciæ suæ, præter præricos, Dioscoridem, Plinium atque Avicennam, etiam J. Bauhinum, H. Pl. lib. 30, c. 69, p. 446, G. a Turre, H. pl. lib. 2, c. 73, p. 465, nominant: quos tamen nos non magis imitabimur, quam a *podagra aut arbritide rubentia loca*, spe evocationis materiæ peccantis ad exteriora, urticantes; cum sciamus, hæc non semel malum ulterius irritasse & inflammatione nocentissima auxisse. Est enim urticatio remedium quodammodo crudele, a quo D. D. Præses non minus, ac a vesicatoriis, ipsaque scarificatione quosdam delicatiores doloribus, ad animi deliquium & convulsivos tremores acerbis, subiectos fuisse vidit.

§ XXIV. Perfricent itaque, ut ex Aristotelis lib. 3, c. 20, Hist. animal. audimus, pastores caprarum harum ubera, donec possit cruorem atque pus etiam lac emulgeant; nos certe nemini hominum, ut in fetale quid admittat, autores erimus; quamvis Albertus Magnus, lib. de Animal. c. 3, se hoc modo sæpius in mulieribus lac productum vidisse scribat. Cum vero bruta per genitalium urticationem ad coitum incitentur, tentari posset eadem in *viris frigidis*, qui ab uxoribus, ante expectitum coitum, non nisi virgis casti, ad prælium armanntur, adeoque sua voluntate coacti cum spe voluptatis vapulant. *Habet enim, verbis Portæ, lib. 4, Mag. nat. c. 26, urtica in generationis partibus movendis atque excitandis, nescio quam vim, ut ea quoque gallinarum & gallorum pectoribus (deplumatis) verberatis aut confri catis, glocitare*

eos statim faciat, atque ova in cubare, aut pullos recipere & fovere cogat.

§ XXV. Nevero doloris impatientes absque solatio dimit-
tamus, svademus, ut quamprimum data opera, aut impruden-
ter ab Urtica usi sunt, antequam ad remotiora remedia confugi-
ant, mox ladentem herbam quovis modo conterant, & expressio
inde succo sese oblinant, qui ille ipse est, de quo loquuntur, om-
nem urendi vim solis aculeis, nihilque latici eorum vesiculari
tribuentes, quando, ut § 17 relatam legimus, urticæ succum a
*culpa ac redinis immunem, lenique potius aliqua adstringendi facul-
tate præditum esse ajunt. Pollet enim particulis gummosis, terreis,
& sale quodam nitroso, & temperat equidem ardorem, sed tollit
eum neutiquam actutum, quod nec reliqua etiam vulgo com-
mendata auxilia, scil: lini, olivarum, hyoscyami, albumen o-
vorum, cortex medius sambuci, succus nicotianæ, lactuca, por-
tulaca, & frigida gleba, O, &c. præstare valent.*

§ XXVI. Ex allatis succi expressi qualitatibus jam judicare
licet, quo jure Urtica ab Avicenna & Fernelio, lib. 5, de m. med.
c. 25, aliisque, inter herbas in *tertio gradu calidas* referatur, a Ga-
leno autem, Dodonæo atque Chabræo, *primus tantum caliditatis
gradus* ipsi assignetur: quatenus scil: isti a superficie, & succo
spinarum calidissimo, ad totam plantam argumentantes, non co-
gitarunt, in contusa, cocta, aliisque modis examinata urtica nil
excessivi inveniri, modicumque illud S acre spiculorum, per
contusionem cum reliquis totius substantiæ aquosis, gummeis,
Osis, & visque particulis permixtum, prorsus ab his dilui &
obtundi, ut *sapor austeriusculus, levissime amaricans*, virtusque
modo *aperiendi & abstergendi*, humorumque fluxum promo-
vendi, modo *temperandi sanguinis motum p. n. atque cobibendi*
pro re nata, & applicationis ratione, inde fluat.

§ XXVII. Percipitur autem hæc *contrarietas affectuum* non
solum a *distinctis partibus* hujus plantæ, quatenus scil. semen,

ma-

majori salium, magisque a terra expeditorum copia, quam radix & herba gaudens, ad resolvendi stimulantique scopum sese activius illis gerit, adeoque suo merito a Veteribus secundo gradu calidum & siccum aestimatur: Sed etiam una eademque radix, idemque folium, & succus idem morbis diversis, & a discrepante causa ortis, opponi solet, ut ex sequentibus patebit, quando phaenomena, circa motum sanguinis se inde exerentia, in scenam producentur.

§ XXVIII. Notum enim est, quantam semper spem Medici in urticam adversus *excreciones sanguinis* collocarint, ut a recentioribus, Carolo Musitano, Chir. theor. pr. Tom. 2, c. 33, p. 152, & Theoph. Boneto, Thesaur. med. pr. Tom. 1, lib. 2, c. 49, § 76, pro remedio *specifico* earum habeatur. Hinc in haemorrhagia narium herba viridis & sicca, nec non radices conquassatae, & succus turunda illitus, aut ad consistentiam solidiorem inspissatus, ipsis tuto ingeruntur: ut proinde singularis Eucharii Roslein epinio, Herb. p. 303, quasi *minoris urticae succus sanguinem ex naribus eliciat*, neminem ab ejus usu absterreere debeat, cum hic praereliquis a Schraedero contra narium cruentationem commendetur. Sunt, qui eundem succum cum *fuligine*, aut pro interno externoque usu cum *stercore asinino* miscent, ut in Amoen. mat. med. lib. 2, l. 2, c. 19, p. 507, magni Wedelii legimus. Roder. a Castro, uniu. mul. morb. med. p. 2, lib. 1, c. 5, Eman. Vaezium, septuagenarium, saepe narium haemorrhagia divexatum, semper siccata asini excrementa, succo urticae imbuta, secum in capsula, tanquam remedium, sibi simile non habens, gessisse scribit. Idem praestare *radicem ore detentam*, autor est, post Riverium, Stoekerus praex, aut. *de collo suspensam*, Petrus, Nosol. Diff. 22, § 29, p. 231, *herbam sub axillis gestatam*, Tabernae montanus, *succum temporibus & fronti applicatum*, Diosc. Plinius, Bauhinus, Ruellius & c.

§ XXIX. In *haemoptysi* putat equidem Franc. Ignat. Thiermair, lib. 2, Consil. 4, succum non tuto in principio adhiberi, sed

tunc demum, quando, post diuturnum sputum sanguinis, pars ejus, in pectore stagnans, in pus, mature expellendum, abiit, convenire: sed innititur hypothese de caliditate urticae, supra § 24 inprobatae, confunditque seminis & herbae operationes: ut proinde ipsi merito aliorum experientia opponatur. Inter quos Amatus per succi quatuor uncias, diebus quinque aut sex continuis mane potas, herbamque ipsam, jusculis incoctam, aegros, a Medicis desertos, restituisse, testatur. Qualem Willisus emulsionem ex sem. rec. pap. alb. hyosc. & melon. cum decocto rad. urticae; ut & potiunculam ex foliis urticae, plantag. bellid. contulis, & cum portulacae expressis, contra cruoris sputum paret, vid. Part. 2, S. 2. c. 7, Pharm. rat.

§ XXX. *Hæmorrhoides inmodicas* in Regio Consiliario, per venesectionem, aliaque remedia haud coercibiles, Riverius feliciter per duas uncias succi urticae, levi ebullitione depurati, cum paucio saccharo, sedavit, Cent. 4, obs. 81: cujus remedii efficaciam ex aliis quoque Medicis sibi D. Tancredum Robinsonum probasse, scribit Rajus, l. c. p. 161. Cnoëfeliu, in app. Eph. Germ. Dec. 1, ann. 6, & 7. p. 119, laudat in hoc casu cingulum, ex *linteo urticae crudo*, (foras ex radice texto) spermate ranarum insuccato. Verum praestat quodlibet linteum succo herbae imbuiere, vel eandem contusam in cataplasmaris forma dorso alligare; cum hacce ratione nuper admodum, suasu D. D. Praesidis, vir consistentis aetatis convaluerit, qui antea per aliquot annos nucem mosch. atque mace, & postmodum, his non amplius juvantibus, sola tinctura antiphth. Grammani aliquoties diuturnum, & vires admodum prosternentum fluxum, compescuerit.

§ XXXI. Cum tandem urticae folia contusa, vulnerique indita, mox sangvinem supprimere, Fernelius testetur, M. M. lib. 6, 13, ejusque succus a Riverio, Pr. lib. 4, c. 7, p. 278, miris laudibus ad quemlibet fluxum sanguinis, ex quacunque parte procedentis cohibendum, efferatur; hinc mirum non est, eundem lib. 15, c. 3, p.

444, etiam ad fluxum mensum immodicum laudari, & succo plantaginis, millefolii, aliisque, ibidem recensitis efficaciorum statui. Radicem de collo suspendit Wittichius ad lochia nimia; alii alia tentant, quibus facultatem plantæ traumaticam adeo manifestam reddunt, ut de ea ambigendi nullus locus relinquatur.

§ XXXII. Quamvis enim in contrarium ex Fernelio locus, supra § 24 tactus, allegetur, ubi urtica acris, & tantum absterfione valeas dicitur, ut ventrem subducatur, renes infarctos expediatur, calculos teratur, adeoque minime pro ischæmia sese gerat: virtuti autem mensis nimios sistendi, ejusdem emmenagoga opponatur, & post Dioscoridem, ab Avicenna, Bauhino, Quercetano, aliisque eam, sive cum myrrha modico bibatur, sive cum eadem trita utero imponatur, menses evocare asseratur; Alpino item teste, Ægyptiæ mulieres nil habeant, quo magis uterum excalefacere, mundare, & ab obstructionibus liberare soleant. Salva tamen manet antecedens thesis; pro cuius vindicatione veteres quidem ad virtutem quandam propriam & occultam qualitatem provocabant, & ab ea heteroclitos ejusmodi effectus derivandos esse, dictitabant; quibus & recentiores suum calculum eatenus, & sub certa limitatione addunt, quatenus ante omnia supponunt, hæcenus non de seminis, sed herba potius ac radice sanguinem sistendi vi fermonem institutum esse: deinde sæpenumero cause fallaciam committi, primariamque cum secundaria, & per se influentem, cum ea, quæ per accidens concurrat, confundi, & præterea nec omni tempore, nec in quolibet subjecto effectum promissis respondere. Hinc quamvis urtica particulas valde heterogeneas, aquosas puta, diluentes, deinde terreas, gummosas, obtundentes atque temperantes, & denique salinas, & sas, sulphureas, resolventes, abstergentes & aperientes, obtinet, & harum beneficio diversa & contraria phenomena exerit; aque ac rhæbarbarum & ipecacuanhæ solent, quæ in eodem ægro dysenterico sulphureis salinis suis particulis fedes vomitusque excitant, gummosis vero atque terreis dolores & ex-

de excretionibus tollunt: potissimum tamen, ob *variā dispositionem objectorum, & peculiarem crasim sanguinis*, reliquorumque humorum misturam, tot difformium operationum causa evadit. Prout scilicet secundum vulgatum illud axioma: quodlibet agens, non pro suae activitatis ratione, sed pro patientis ad recipiendam ejus actionem aptitudine, operatur, adeoque sol, duram ceram molliens, molle lutum indurat; camphora membra frigida calefacit, & inflammata refrigerat; optimum vinum hos lætos & jucundos, illos tristes & morosos, trucesque istos & contentiosos reddit.

§ XXXIII. Quibus ita fufus in genere expositis, nullo labore recitatarum restantiumque urticae operationum speciales causa inveniri poterunt; ut proinde satis fuerit, levi brachio singularum ejus partium commoda, in *culinam, pharmaciam, chirurgiam, remque domesticam* redundantia, expendere.

§ XXXIV. Antiquos herbam in cibum assumisisse, iisque pro istorum temporum frugalitate, jucundum fuisse, ocimo & urtica fese recreare, legere datur ex Verg. Marcello, apud Dorstenium, in Boran., quadratque huc ex Persii sat. 6, (nisi piscem forian intellexerit.)

— *nubifera luce coquatur urtica.*

Alias evadunt novellae plantae summitates medicamentosae, quando, ut Rajus scribit, l. c. Matronae Anglicanae eas cum foliis, primum erumpentibus, verno tempore jusculis incoquant, ad *sanguinem depurandum*. Si vero prius aqua leniter cocta, cum os & aceto assumuntur, *vomitum excitant*, ut turiones sambuci solent, teste Steechio, Art. med. lib. 6, c. 55, p. 36, solvuntque alvum, secundum Schröderum, & utrumque quidem cum euphoria, ut ex Fernellii lib. 5, c. 13, de M. M. patet: *Urtica oxymelle, raphano domestico, & peponis radice aliquanto acrior, non modo e ventriculi capacitate, sed partibus quoque ei vicinis crassos humores evocat, ac facile minimoque labore vomitu pellit, nec calore, nec acrimonia quicquam offendens.*

§ XXXV.

§ XXXV. Poterit hoc pacto recte alexiterium *cicuta* & *hyoscyami*, nec non *cerusse* & *fungorum* a nonnullis salutari: quatenus assumpta nocitura per vomitum expellit. An vero cum energia sufficiente a Nicandro, Apollodoro & Quercetano venenis serpentum atque scorpionum, & a Dioscoride canis morfibus, gangranis item, & carcinomatibus, fordidisque & cacoethicis ulceribus, nec non luxatis, panis, parotidibusque &c. opponatur, aut inter morbillos & variolas expellentia remedia, absque periculo turbationis conatum natura, a Schroedero, in tumultuaria virtutum recensione, & Sam. Mullero, in Vade mecum botan. p. 890, referatur, merito dubitamus, nec, presentibus efficacioribus, in proletario ejusmodi pharmaco acquiescimus.

§ XXXVI. Apud Hippocratem, lib. 2, de diat. § 27, edit, Linden. stat urtica inter τὰ ἀργία λάρνακα, *olera sylvestria*, & subnectitur immediate una cum scolopendrio, mentha, fefeli, caucalide & hyperico τοῖς χυμοῖς διαησιμῶς, crethni scil., apii, allii &c. Hinc quamvis a Foessio, Sect. 4, p. 360, per mutatam interpunctionem, ea cum suis focis mox ad sequentia διαχωρημαί, καὶ παδασημαί, cicer puta, lenticulam, hordeum, betam &c. deiiciatur, horumque proprietates ab ipso Hippocrate in antecedentibus lineis exposita, in ipsam magis, quam diureticorum nota, ibidem recitata, quadrare videantur, fumus tamen persuasi, Lindenium Coi mentem clarius quam Foesium perspexisse, cum ipse Dioscorides foliis coctis, praeter vitum *alvum emolliendi*, etiam *urinam movendi*, aperte tribuat, & per sequentium seculorum experientiam tota planta in classem medicamentorum, calculum *imminentem prohibentium*, *praesentemque resolventium* transferit; dum Medici hanc virtutem ex insigni ejus abstergendi, materiamque viscidam, tartaream & sabulosam, cum euphoria & levamine ægrorum, per urinam educendi potentia, concludentes, eam passim a tartaro calculoque afflictis commendarunt, ut hodie non tantum in una alteraque Serenissimorum Principum aula, sed etiam ab aliis personis folia loco thee usurpentur: idque optimo consilio, cum hac ratione crassiores impuritates chyli per alvum, & sub.

& subtiliores per vesicam educantur. Tabernamontanus proponat ꝑi flosculorum cum vino rhenano calefacto. Leviathan Rabbi, citante Heurnio L. 2, Meth, ad prax. p. 191, miscet succi urtic. græc. ꝑiiß, cum ꝑo amygd. amar. ꝑi, vin. rhen. ꝑiiß, præsentissimumque auxilium ex hac potiuncula ter quaterque ægro oblata, non sine ratione pollicetur.

§ XXXVII. Postquam Dioscorides urticam, cum pitifana coctam, etiam *vicia pectoris extrahere* scripserat, herbam modo solam, modo cum semine & radice sumtam, apud Plinium, Galenum, Avicennam, Bauhinum, Scribonium, Sennertum, Quercetanum, Rolfincium, a Turre, Musitanum aliosque plurimos, sub varia, conserva, tragea, infusi, decocti, sirubi &c. forma, pro tussi, asthmate, orthopnoea, ipsaque phthisi, imo pleuritide & peripnevmonia laudatam deprehendimus, prout scil. vel digerendi & resolvendi, vel temperandi & evacuandi necessitas ejus usum indicantur.

§ XXXVIII. Propter multitudinem enim suarum qualitatum, non solum tot recensitis malis apta est, sed ad aliorum insuper mitigationem utilis evadit. Unde Bayrus de morb. distinct. 1, tract. 5, c. 3, ad *epilepsiam*, a succo melancholico dependentem, inde levamen petit. Christ. Wirsung, Herb. part. 1. c. 9, p. 120, succum *auribus, vermibus scatentibus*, instillat, simulque radicem comedendam exhibet, extemporaneum inde effectum spondens. Non tantum, qui ex *signatura* vires medicamentorum assimilant, ex colore flavo, quo radix, cum ovis & linteis cocta, ea inficit, hanc ad *ictterum* idoneam censent, sed alii etiam ad elementa ejus magis attendentes, eam ob facultatem aperiendi in hoc affectu expetunt. Ex multis formulis unam adducemus minime arduam, quam Willisius celebre Antictericum Gesneri vocat, Ph. rat. p. 2, f. 2, c. 1, p. 146, Rz. rad. urtic. maj. ℞j, Croci ꝑj, contundantur probe, & cum vino albo extrahatur tinctura, dosis ꝑiiij, mane per 4 vel 5 dies. Legitur idem remedium apud Tabernamont. p. 922, & in Jonstoni quoque Synt. univ. med. pract. lib. v, p. 970, sed suppresso autoris nomine, & sine ulla dosi, & modo utendi

§. XXXIX. Idem Ionston ponit inter *magica remedia*, quando icterici, quotidie in urticas virentes mingendo, reconvalescunt, quamprimum hæ exarescunt. Quorsum etiam modus *eventum morbi* hariolandi pertinet, quando Durantes ex urtica, recenter evulsa, & per viginti quatuor horas in ægroti lotio asservata constante viriditate vitam, ex mutato autem ejus colore, grave periculum, & mortem prænunciare, jubet. Certius his signum superstitis vitæ Tabernamontanus ex *rubedine* sumere docet, si eam hominis, sine sensu & motu jacentis, urticis casæ partes induunt, mortis vero, si pallidæ manent.

§ XL. Pro *lienosis* miscet Dioscorides urticam cum cerato, fiuntque inde fots & cataplasmata pro *apoplecticis & paralyticis*, nec non *articulorum doloribus* vexatis, adiciendo adhuc alia, singulis affectibus convenientia, quæ ap. Cardanum, Heurnium, Sennertum, Joh. Schenkium & c. videri queunt. Sic pro *febr. intermitt. fugandis* a Theoph. Eresio, Nicolao Nicolo, cap. de Tertiana, Langio L. 1, Ep. 53, Cratone lib. 5, Conf. 26, & c. nunc radix sola, nunc folia, sale, meliloto, sem. papav. albi & nigri mista, temporibus, carpis atque pedibus alligantur. Gargarismata *ad uram, ex inflammatione tumentem*, laudat Dioscor. ex succo; quæ alii ex aceto pro renata, aut vino, cum radice cocto, parant. Sennertus, omisso aceto, retinet vinû, additque urticæ herbas adstringentes, & radicem pyrethri atque zingiber, pro *uvula & gingivis firmandis, sordidis oris ulceribus* extergendis, *orisque foetore* corrigendo. Ingreditur igitur herba nostra etiam Aquam I. B. Portæ, a Musitano. Trutin. med. chim, lib. 1, c. 36, p. 355, valde laudatam adversus *mobilitatem dentium*; quorum *dolorem* Riverius lib. 6, c. 1, decocto, ex radice & pauillo N Mosch. atque croci cum aceto & vino concinnato, & calide in ore detento, vel ficubus, pane, foliisque urticæ simul in cataplasma contusis, maxillisque admotis, mitigare studet. Heurnius, de dent. morb. p. 502, imponit ipsis dentibus *urtica cineres* cum succo porri, quos novimus hodie a nonnullis, ceu singulare arcanum, in petium ligari, ut inter dentes contineri queant. Forestus succum herbæ cum □

pueri mistum, & utero ulcerato injectum, eum mirifice purgare tradit, obs. 48, lib. 22.

§. XLI. Non minorem hactenus relatis virtutem quondam aquæ, ex herba per vesicam destillata, adscribent; quod tamen impossibile esse, facile cognoscet, qui particulas salinas atque æreas urtica fixiores esse, considerabit, quæ ut rudi ejusmodi opere ultra alembicum transeant; quin porius, post expressionem validam capitis mortui, & ulteriorem brodii inspissationem, in rob ingrati & amaricantis saporis abeant, simulque & concretum quoddam tartareum, sive sal essenziale, ut ex acetosa, aliisque valde sapidis herbis venit, sed lutosum fere, & exiguis spiculis ornatum. Quod si vero herba tota contusa, & post aliquod dierum fermentationem, cum affusæ aquæ f. q. vesicæ, vel sine peregrino humido B.M. traditur, prodeunt liquores sapore suo acri atque odore (ab initio hæcibus infumatis fere simili, lapsu temporis autem gratiori evadente) salis sulphurisque resoluti præsentiam testificantes, adeoque in multis quidem a nativa planta indole recedentes, nec ad sanguinis fluxum amplius impendendi, sed ex adverso ulcera fordida & cutis vitia abstergendo, obstructions viscerum aperiendo, sudoremque & urinam ciendo, ipsi multum superiores.

§ XLII. Post Romanas, præstat ad has operationes urtica minor, cujus rob non adeo saporis abominabilis existit, ac majoris: Cum contra ea hujus radices decoctum per inspissationem saporem subdulcem, & nescio quid violaceum referentem acquirat, virtutis egregiæ & matri suæ conformis. Extrahitur inde facili negotio per ꝑ tinctura rubella, blanda, pectoralis & diuretica, pro lubitu cum aliis miscenda.

§ XLIII. Oleum athereum ex herba fermentata nec expectavimus quidem: ex non fermentata autem contenti fuimus vidisse miculas quasdam oleiformes, liquori innatantes, non nisi per apicem digiti capiendas, linguaque non æque adversas; si vero radix sicca in retorta vitrea calore forti urgetur, fundit ab initio

initio liquorem aquosum, quem alius acris, nebularum forma maxima ex parte prodiens, sequitur, cum oleo duplici, uno supernatante fusco, altero fundum petente nigro, & salis volatilis moleculis, parietibus excipuli affixis. Est horum omnium odor mentipyreumaticus, & φ oleo gravior, sapor linguam diu morficans; ut proinde nil minus, quam urticae qualitates, si diuresin ex- ceperis, possideant.

§ XLIV. Caput mortuum nigrum, leve, per ulteriorem calcinationem in cinerem redactū, longe minorem molem salis fixi offert, quā radix, eadem quantitate aperto igne combusta solet; ex qua, ut & ex herba ipsa notabilis istius quantitas colligi potest. Album hoc fit & scintillans, si per repetitā solutionem & coagulationem depuratur, ut quod hujus generis salia faciunt, acidum morbosū in primis viis obtundendo, viscidas cruditates resolvendo, alvumque nonnunquam & urinam ciendo, plurima commoda hypochondriacis, & scorbuticis, acore iusto nimio humorū onustis, praestet; retineatque hoc pacto *salis stomachici* dignitatem, a nonnullis ipsi obtrusam, si, ut in pulvere Birkmani fit, aliis absorbentibus, incidentibus & aromaticis miscebitur, ubi quantum in se est, acorem vitiosum temperabit, reliqua autem ingredientia circa calorem vitalem, tonumque & fermenti vigorem occupabuntur.

§ XLV. Non possumus non hoc loco varietatis figurarum, quibus frigus in lixivis vegetabilium congelatis ludere solet, meminisse, dum schemata plantarum crematarum, earumque partium subinde adeo nitide adumbrat, ut ea spectantium animis, nescio quam opinionem de virtute seminali, ideaque totius concreti, in ejus cinere & Θ fixo latentante, ingenerent. Memorabile est inter alios, non superficialiæ eruditionis viros, etiam Quercetano talismodi phantasmata illulisse, ut debile lixivium, ex urtica cinere tractum, & per noctem in testa a frigore in glaciem constrictum, mane videns, verbis Helmontii, § 12, Tr. Pharmacop. ac Dispens. nov. p 433, miratus exclamaret: *Ehem frondium urtica figuram in glacie conspicio! gavisusque axioma fundaret:*

quod in cinere ens feminine figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneret.

§ XLVI. Quales harū frondiū, in glacie depictarum, facies fuerint, cum nec Helmontius, nec ipse Quercetanus scripto reliquerint, lubeteas, quæ nostris oculis præterita hyeme plus simplici vice, distinctisque temporibus constanter, lic: S, T, V, in lixivio, X, autem in decocto herbæ sese obtulerunt, exhibere, quibus bina melissæ num. 1, 2, & totidem betonicæ, no. 3, 4, atque salviæ no. 5, 6, archetypo satis bene respondentia schemata, in aquis destillatis visa, una cum istis figuris, quæ no. 7, & 8, in hyslopi, & no. 9 in tussilaginis Vis, origini non adeo similes apparuerunt, subiunximus. Idque in eorum gratiam potissimum, qui Spiritum aliquem Mundi architectum ejusmodi spectaculorū faciunt; ut cognoscant, eum circa urticas, neglectis cæteris earum partibus, id quod maxime mirabile in iis est, repræsentando *se valde ingeniosum*, circa sex reliquas *solertem*, in tribus ultimis autem de pingendis, *oscitantem negligentemque* exhibuisse.

§ XLVII. Sed missa lubrica glacie, ejusque levibus umbris, ad *seminis* vires, & reliquos urticæ usus exponendos redeundum est. Colligitur illud mense Julio & Augusto, in primis Romanum, nostrate activius, quod in calidioribus regionibus natum, ad primam mansionem tertii caloris gradus assurgere, ajunt, cum apud nos natum, in secundo subsistat. Mirum itaque videtur, ipsum a Petro de Abano, c. 50 de Venenis, adeo acre statui, ut *comestum os & guttur excoriet, & miltū ardentem reddat*, & proinde oleum amygd. dulc. lapis bezoar. & mucilago sem. cydonior. bibi debeant. Fluxit error sine dubio ex verbis Dioscoridis, quibus istud *erodentibus medicamentis admiseri* asseritur: unde Vidy Vidig, Part. 2, lib. 2, c. 3, p. 339, de curat. generatim, occasionem nactus est, semen inter *immodico calore nocentia, universum corpꝝ inflammantia, ardorem in ore, gula, ventre & intestinis excitantia, eaque exulcerantia* numerare: Cum contra ea Galenus, lib. de med. simpl. rectig. latissimum vocabuli erosionis sensum perspicens, semen æque ac herbam *minime vehementer calefacientem aut mordacem, sed digerentem potig & resolventem, & sine morſu exsiccantem* facultatem obtinere doceat.

§ XLVIII. Quid in pectoris affectibus valeat, ex antecedentibus liquet.

liquet. In urina cienda, calculoque movendo reliquas urticæ partes multum superat, quacunque forma usurpatum. Encomia ejus vid. ap Trallian. L. 9, Rolfincium, l. c. Frid. Dekkerum, Exercit. practi. circa m. med. Mynsichtum, Musitanum &c. Hoffmannus in clave, p. 567, jubet die Mariæ Magdal. cum ☉ ♀ ingreditur, tempore matutino semina, rore adhuc madida, colligere, eorumque in umbra siccatorum ℥iii, cum pulu. foliorum quereq tenell. & liquirit. ā ℥ii saccharique s. q. ad gratiam miscere, & singulis pleniluniis ac noviluniis ℥℥ ad ℥i pro calculo expellendo propinare. Faventin9 ex decocto sem. urtic. nap. ā ℥ii, rad. gram. saxi. frag. ā ℥℥ c. ▽ parato, & cum nuc. persicor. ℥i, in emulsione misto, post aliquantulum somnum, *mictumque lapideum* promittit.

§ XLIX. Virtus *apbrodisiaca*, præter Medicos veteres atque recentiores etiam meretricibus innotuit, quæ, I. Bauhino teste, id amatorib9 suis stimuli loco ad venerem porrigunt. Vehiculum ipsius a Dioscoride laudatur passum, sec. Æmilium Macrum de Herb. virtut. autem

Cum vino bibitum venerem semen movet ejus, (scil. urticæ)

Et melius trito, si jungas melque piperque.

An ex *flatulentia*, *adû* vel *potentia* tali hæc virtus sit derivanda, illi definitent, qui hanc, ex Galeno desumptam distinctionem, ventilare amant. Carminativum enim semen esse, cum ejus elementa, tum Amati cur. 95, Cent. 6 docet, ubi viro; loco genituræ flatum excernenti, inter alia, etiam illud commendatum legimus. Idem *uterum aperire*, autor est Dioscorides, unde *sterilitati* interne atque externe opponitur, apud Sennertum & passim. Purgat uterum, ciet menses, medetur *passioni hysterica & suori albo*; de quibus vid. Hippocrates, de Nat. mul. & alii.

§ L. A *purpura* serenissimam personam urticæ semine, per 14 dies usurpato, liberatam fuisse, didicimus ex Colleg. Wedeliano de morb. extern. sect. 1, c. 1. Contra febrem intermittentem quotidianam adhibetur a Mercato, lib. 6, de febb. p. 415, informa pilularum, quas Avicenna ex agar. & sem. urticæ ā ℥ii, cum melle conficere consuevit. Externe ingreditur clysteres & emplastra rubificantia pro *apoplecticis*, quib9 Empiricus Wurtenbergenfis linguam fricando loquelam reddidit. Cancro inspergit pulverem Theod. Dorstenius, Botan. fol. 301, præeunte Galeno & Ferneliol. c. Oleum expressum alvum emollit, sumtum & per clysterem injectum, pellit urinam, facit ad expectorationem, instillatur auribus ulceratis, illinirur pernionibus, imo, quod mireris, labiis etiam mammisque fillis. Si ℥℥ sem. urtic. min. cum ℥iv rad. raphan. sylv. in talculos secti, rad. ari & pip. long. ā ℥ii (forsan ℥ii) cum vini malvat. vel

the.

Rhenani opt. si. q. per 140 p digeruntur, hinc per alembicum liquor evocatur, prodit Aqua ad ariduras Hoffmanni, in Thef. pharm. S. 1. no. 8, descripta, qua lintea madefiunt, iisque membra arida bis terque in die fortiter fricantur, ut incalcescant.

§ LI. Cum illustri Wedelio autore, cap. 2, de fale vol. plant. p. 11, in semina plantarum, ductu naturali, & extraneo calore vegetante solari, vis & anima quasi omnis abeat, recumbatque in his, ceu in puncto ultimo, sal volatile, inclusimus 3xv sem. urtic. maj. & vitreae, ubi prodiit ex balneo sicco phlegma per guttas, mox nebulosus, cum falis volat. crystallis flavis, diaphanis, absque certa figura & angulorum numero, capaci excipulo affixis, & tandem 3 crassum foetidissimum, quod cum 7, 8 & sal. volat. confusum, pendeat 3v, quae falis fixi, partim ex 3 hujus distillationis, partim ex herbae cineribus extracti 3x superfusa, pravia aliquot dierum digestionem, ex cucurbita liquorem penetrantissimi odoris atque saporis, olei flavi modicum, nil vero falis volatilis largiebantur. Abierat enim pars 39 in poros phlegmatis, uti torq latex 3 um referret, parte altera a 3 nigricante absorpta, ex quo per cohobationem in alembicum post 3 um & 3 elevabatur, quantitate fere majore, quam ex 3 prodierat, manifesto indicio, portionem olei salinum habitum induisse, ab igne & fale fixo alteratam.

§ LII. Semen urticae minoris fundit quidem largiorem humiditatem, quam modo dictae majoris, sed est debilior sapore atque odore: quam sine dubio reliquis speciebus multo activiorem Romana suppeditasset, si huic labori sufficiens pondus praesto fuisset.

§ LIII. Claudimus tractationem urticarum usu earum domestico, Papulares mei, inquit S. Pauli Quadr. Bot. certo experimento cerevisiae recentis intempestivam fermentationem inhibent, eamque a tonitru defendunt, collocando in dollis urticam urentem maximam, & frustra chalybis. Sit fides penes autorem. De lineis pannis delicatis, in India orientali apud Calecutos & Goas ex urticarum cortice, diu in aqua macerato textis, & inde in regiones occidentis translatis, legi potest Lobel in stirp. Adv. An, quod nomen svadet, isti panni idem sint cum hodierno Nestel vel Nestelstuch/ in medio relinquim9, Mercatorum nostrorum negligentiam in cognoscenda origine mercium suarum merito increpantes. Videri possunt de hac materia Georg. a Turre Hist. plant. lib. 2, c. 73, p. 461, & Jacobus Wolffius Scrut. amuletor med. C. 2, sect. 1, p. 200.

D. S. L. H. E. G.

I. S. A.

Jena, Diss., 1707 A-V
X 2396251

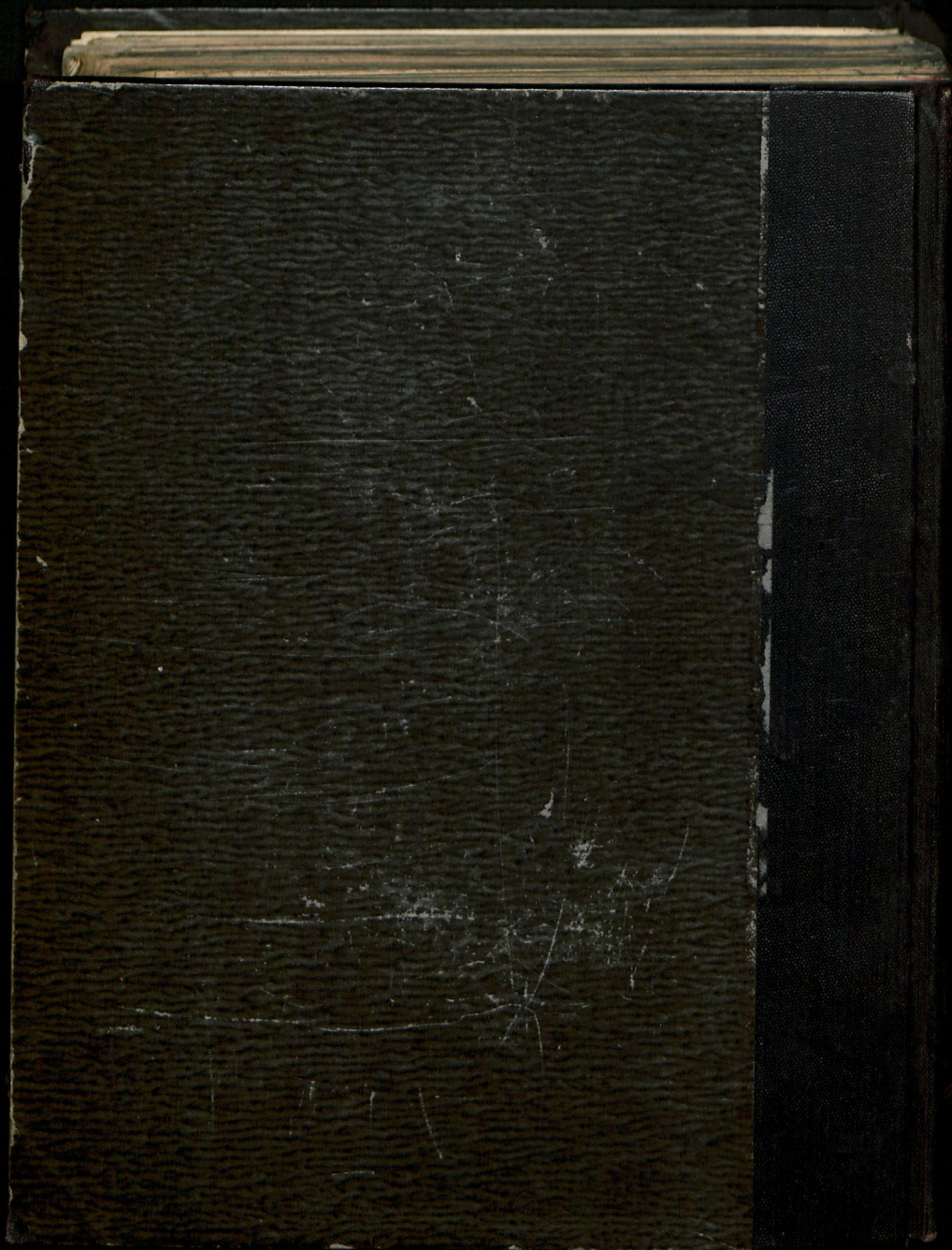
ULB Halle
006 205 95X

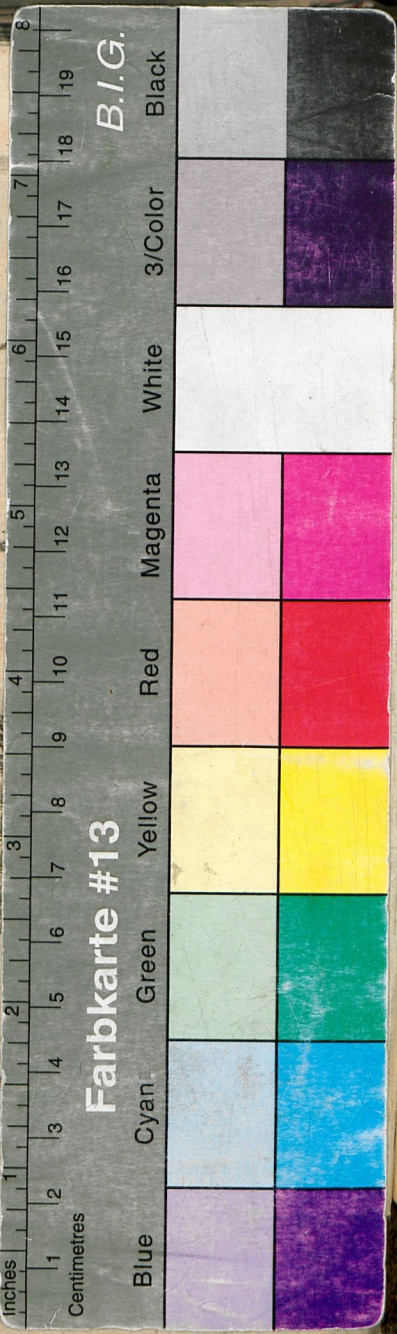
3

ULB

2 D. B. V.
DISSERTATIO MEDICA IN AVGVRALIS
DE

V R T I C I S

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO

VVILHELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE JVLIACI CLIVIAE AC MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE e. r.

PRÆSIDE

JO. HADRIANO SLEVOGTIO

HEREDITARIO in Ober-Rosla

MED. D. AN. CHIR. ET BOT. P.P.

IDEMQVE MED. DVC. PROV.

PATRONO PRAECEPTORE

AC PROMOTORE SVO

GRATA MENTIS SVBMISSIONE VENERANDO

PRO LICENTIA

SVMMOΣ IN MEDICINA HONORES

ET PRIVILEGIA

RITE CAPESSENDI

PVBlicæ ERVDITORVM DISQVISITIONI

TRADIT

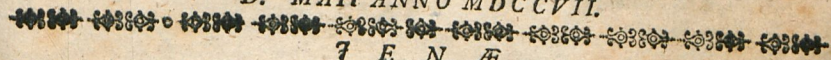
JOANNES MELCHIOR *Brechtler*

WANSLEBIO-MAGDEBVRGENSIS

IN AVDITORIO MAJORI

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

D. MAII ANNO MDCCVII.

J E N Æ

LITERIS COLLNERIANIS